

چالش‌ها و راه‌کارهای مدیریت انتظامی بحران

دفتر تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه و بودجه ناجا

چکیده

بحران‌های ناشی از سوانح طبیعی، بحران‌های شهری، اجتماعی، تکنولوژیکی و ... کشور ما را تهدید می‌کنند. با توجه به موقعیت جغرافیایی کشورمان و وقوع بسیار مکرر سوانح طبیعی و همچنین واقع شدن آن بر روی کمربند زلزله و اینکه ایران یکی از حادثه خیزترین نواحی جهان است، همه این مسائل سبب گردیده است که هر از چند گاهی کشورمان دچار بحران ناشی از وقوع یکی از سوانح طبیعی در سطح ملی گردد؛ که از جمله بحران‌های اخیر می‌توان به وقوع زلزله در استان‌های گیلان و زنجان و شهرستان بم اشاره نمود؛ که علاوه بر تلفات جانی، خسارت زیاد مالی را به دنبال داشته است، و در تعاقب آن تنگناهای غامض و عدیده‌ای برای مردم آسیب‌دیده و ارگان‌های دولتی و غیردولتی به وجود آورده است؛ که از جمله این مشکلات می‌توان به پیامدهای امنیتی و انتظامی ناشی از این بحران‌ها اشاره نمود که در جای خود در خور تأمل است.

نظر به اینکه ماموریت و وظیفه برقراری نظم و امنیت کشور در سطح عام بر عهده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد، لذا نیروی انتظامی نیازمند برنامه ریزی منسجمی برای برقراری نظم و امنیت به خصوص در شرایط بحرانی است.

حال برای اینکه ناجا بتواند در چارچوب وظایف محوله‌اش در تمامی بحران‌ها، بیش از پیش ایفای وظیفه نماید، ضرورت بررسی عملکرد ناجا در تمامی بحران‌ها به روش علمی مورد نیاز است تا از نتایج حاصله و بازخورد آن و بررسی چالش‌های اساسی حوزه مدیریت انتظامی بحران، در بهبود مدیریت بحران‌های مختلف گام‌های اساسی‌تر و موثرتری برای آینده در این نیرو برداشت.

کلید واژه‌ها

بحران، مدیریت بحران، نیروی انتظامی، مدیریت امنیتی انتظامی بحران

روش تحقیق:

روش پژوهش حاضر از نوع تحلیل اسنادی و مطالعات کتابخانه ای می باشد که طی آن مفاد منابع موجود مرتبط با ماموریت ها و حوزه های عملکردی ناجا در زمان بحران مورد پژوهش و تحلیل قرار گرفته است. همچنین جامعه آماری تحقیق حاضر شامل استفاده از قوانین و مقررات مرتبط و منابع آماری موثق و همچنین منابع علمی (منابع مقاله) می باشد. ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر فیش برداری است و نتایج تحلیل داده های حاصل از ابزار پژوهش به تفکیک و طبقه بندی در زمینه های مورد نظر مرتبط با چالش های مدیریت انتظامی بحران منظور گردیده است.

سؤالات تحقیق:

تحقیق حاضر به دنبال یافتن پاسخ برای سؤالات زیر صورت پذیرفته است:

- ۱- چالش های اساسی حوزه مدیریت انتظامی بحران چیست و پیچیدگی و دشواری هر یک به چه میزان است؟
- ۲- ریشه های اصلی و اساسی چالش های مدیریت انتظامی بحران چیست؟
- ۳- کدام یک از چالش های مدیریت انتظامی بحران تعیین کننده ترند؟
- ۴- حل چالش های مدیریت انتظامی بحران چقدر پیچیده و دشوار است؟
- ۵- در حل هر یک از چالش ها دنبال چه دستاوردها و پیامدهایی هستیم؟
- ۶- چه محدودیت یا محدودیت هایی در مواجهه با چالش های مدیریت انتظامی بحران داریم؟
- ۷- جلب حمایت و توجیه دیگران برای حل چالش های مدیریت انتظامی بحران چقدر ضرورت دارد؟
- ۸- مراکز دیگر و دخیل و یا ذی نفوذ حل چالش های مدیریت انتظامی بحران چه کسانی هستند؟
- ۹- روش های میان بر و غیر متعارف یا ابتکاری برای حل چالش های مدیریت انتظامی بحران چیست؟

ادبیات نظری تحقیق:**تعریف بحران:**

در قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور "بحران" به شرح زیر تعریف شده است: "شرایطی است که در اثر حوادث، رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی (به جز موارد موضوعه در حوزه‌های امنیتی و اجتماعی) به طور ناگهانی یا غیرقابل کنترل به وجود می‌آید و موجب ایجاد مشقت و سختی به یک مجموعه یا جامعه انسانی می‌گردد و برطرف کردن آن نیاز به اقدامات اضطراری، فوری و فوق‌العاده دارد." (هیأت دولت، ۱۳۸۵)

تعاریف دیگری نیز از بحران ارائه شده است که عبارتند از:

"بحران شرایط غیرعادی است که در آن مشکلات ناگهانی و پیش‌بینی نشده‌ای پدید می‌آید و در چنین شرایطی، ضوابط، هنجارها و قوانین مرسوم دیگر کارساز نیست (صالحیان، ۱۳۸۳).

"حادثه‌ای که به طور طبیعی و یا توسط بشر به طور ناگهانی و یا به صورت فزاینده بوجود می‌آید و سختی و مشقتی را به جامعه انسانی تحمیل نماید که جهت برطرف کردن آن نیاز به اقدامات اساسی و فوق‌العاده باشد." (ناطق، ۱۳۷۹)

منظور از بحران در این پژوهش، خارج شدن وضعیت نظم و امنیت از حالت تعادل در مرحله پاسخگویی و امدادسانی به سبب وقوع سوانح طبیعی و آشوب‌های شهری می‌باشد.

مدیریت بحران:

در قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور "مدیریت بحران" به شرح زیر تعریف شده است:

"فرآیند عملکرد، برنامه‌ریزی و اقدامات اجرایی که توسط دستگاه دولتی، غیردولتی و عمومی پیرامون شناخت و کاهش سطح مخاطرات (مدیریت ریسک) و مدیریت عملیات، مقابله و بازسازی و بازتوانی منطقه آسیب‌دیده (مدیریت بحران) صورت می‌پذیرد. در این فرآیند با مشاهده پیش‌نشانگرها و تجزیه و تحلیل آنها و منابع اطلاعاتی در دسترس تلاش می‌شود به صورت یکپارچه، جامع و هماهنگ با استفاده از ابزارهای موجود از بحران‌ها پیشگیری نموده یا در صورت بروز آنها با آمادگی لازم در جهت کاهش خسارات جانی و مالی به مقابله سریع پرداخته تا شرایط به وضعیت عادی بازگردد (هیأت دولت، شهریور ۱۳۸۵)

تعاریف دیگری نیز از مدیریت بحران ارائه شده است که عبارتند از: "ایجاد آمادگی و فراهم نمودن تمهیدات و تدارکات لازم سازمانی برای رویارویی با بحران و به حداقل رساندن آثار تخریبی آن". (موریسی جرج، ۱۳۶۸)

ایجاد آمادگی و فراهم نمودن تمهیدات و تدارکات لازم توسط نیروی انتظامی جهت رویارویی با بحران ها مختلف برای برقراری نظم و امنیت در حوزه‌های عملکردی انتظامی، آگاهی و راهنمایی و رانندگی در مرحله پاسخگویی و امدادرسانی می‌باشد.

نظم و امنیت:

استقرار نظم عبارت است از فراهم نمودن موقعیت و وضعیت مطلوب و شرایط سالم در جامعه توسط ماموران انتظامی در چارچوب قانون به هدف صیانت از ارزش‌های معتبر اخلاقی، اجتماعی و حفظ منافع فردی و اجتماعی است (ولیدی، ۱۳۷۸)

منظور از نظم و امنیت در این تحقیق، فراهم نمودن موقعیت و وضعیت مناسب و آسایش عمومی و فردی توسط ماموران انتظامی در چارچوب وظایف محوله در حوزه‌های عملکردی انتظامی، آگاهی، راهنمایی و رانندگی در بحران ها و در مرحله پاسخگویی و امدادرسانی می‌باشد.

حوزه‌های عملکردی نیروی انتظامی در بحران:

حوزه عملکردی انتظامی

منظور از حوزه عملکردی انتظامی، به مجموعه فعالیت‌های پیشگیرانه از وقوع جرم و حفاظت و مراقبت از اموال دولتی، مردمی، هدایا و برقراری نظم و امنیت برای امدادرسانی به مجروحین، مصدومین و کمک رسانی عادلانه به آسیب دیدگان و... توسط پلیس در حین بحران اطلاق می‌گردد.

حوزه عملکردی آگاهی

منظور از حوزه عملکردی آگاهی، مجموعه اقدامات و فعالیت‌هایی که از سوی ناجا در بحران در راستای شناسایی و دستگیری مجرمین، زندانیان فراری، باندهای سرقت اموال دولتی، مردمی، هدایا و شناسایی اموال بلاصاحب، احراز مالکیت افراد نسبت به اموال، صدور مجوز حمل اثاثیه، تعیین هویت اجساد مجهول الهویه و... انجام می‌پذیرد.

حوزه عملکردی راهنمایی و رانندگی

منظور از حوزه عملکردی راهنمایی و رانندگی، مجموعه فعالیت‌ها و اقدامات ناجا در حین بحران در راستای ایجاد و سهولت تردد وسائط نقلیه امدادی حامل کمک‌های مردمی و دولتی و روان سازی عبور و مرور وسائط نقلیه در محورهای منتهی به محل حادثه، ایجاد محدودیت‌های ترافیکی برای جلوگیری از ورود وسائط نقلیه غیر ضروری به منطقه آسیب دیده و... اطلاق می‌گردد. (عادل، ۱۳۸۵)

چالش‌های فراروی مدیریت انتظامی بحران در ایران

با توجه به اینکه یکی از شاخص‌های مهم توسعه کشورها، داشتن برنامه جامع مدیریت بحران و نیز میزان آمادگی جامعه آنها در برابر انواع مختلف بحران‌ها است، در تعداد کمی از کشورهای دنیا، بعضاً دارای برنامه‌های توسعه و بحران می‌باشند این برنامه‌ها دارای بخش‌هایی حاوی راه‌کارهای لازم برای آماده‌سازی جوامع می‌باشند.

در کشورهای دنیا، در برنامه توسعه توجه کمتری به شرایط اضطراری و بحران‌ها می‌شود. اغلب مرسوم است که برنامه‌ریزان توسعه و بحران جدا از هم کار کنند و همین امر باعث می‌شود که ناهماهنگی‌هایی در امر برنامه‌ریزی توسعه و بحران ایجاد شود.

در اکثر کشورها رسم بر این بوده و هست که سازمان‌های خاصی مانند سازمان دفاع غیرنظامی و یا حتی ارتش، مسئول مدیریت بحران در حوادث و سوانح هستند. نتایج مطالعات تحقیقی از کشورهایی مانند بنگلادش، جزایر سلیمان و هند نشان داده است که آموزش مردم و وادار نمودن آنها به برنامه‌ریزی جامعه خودشان، می‌تواند اثرات معجزه‌آسایی در کاهش عوارض جانی و مالی حوادث داشته باشد. در سال‌های اخیر همه برنامه‌ریزی‌های کلان در جهان و به خصوص سازمان‌های بین‌المللی در جهت استفاده از برنامه‌های مبتنی بر جامعه برای تقویت مدیریت بحران در کشورها بوده است.

کشور ما در سال‌های دفاع مقدس و قبل و بعد از آن دارای تجربه بسیار بالایی در این امر بوده است و همان‌گونه که در ذیل خواهد آمد، می‌تواند با توجه به آموزه‌های مکتبی قوی (ولایت‌مداری، تفکر بسیجی و نهضت نرم‌افزاری) به عنوان الگوی اصلی این مدل از مدیریت بحران مطرح باشد.

- یکی از چالش‌های اساسی مدیریت بحران در ایران، فقدان دیدگاه جامع نسبت به برنامه‌ریزی مدیریت بحران در سطوح مختلف (ملی - منطقه‌ای و محلی) و بخشهای متفاوت (اجتماعی - اقتصادی و زیست محیطی) جامعه است.
- عدم توجه به مشارکت و جلب حمایت مردم در تمامی سطوح برنامه‌ریزی، تهیه و تدوین و اجرا برنامه‌های مدیریت بحران. از این‌رو وقتی افراد یک جامعه در برنامه‌ریزی توسعه و بحران جامعه خود دخیل نباشند، استخراج نیازها توسط افراد خارج از جامعه رخ داده و واقعی نخواهد بود.
- افزایش آسیب‌پذیری جامعه و مناطق و گُند شدن روند توسعه کشور و ایجاد بحران‌های اجتماعی.
- موازی کاری در سازمان‌های دولتی، غیردولتی و خصوصی در شرایط اضطراری و در تهیه و اجرای برنامه‌های محلی، استانی و ملی
- عدم وجود قوانین و دستورالعمل‌ها مناسب و شفاف برای مدیریت انتظامی بحران در کشور و ناجا
- عدم برنامه‌ریزی و پیشگیری از ایجاد شرایط اضطراری و عدم توان ارزیابی خطرپذیری‌ها و ظرفیت‌های جوامع
- چالش دیگر در سطح ملی و ناجا، عدم توجه به ابعاد وسیع فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی حوادث و بحران‌ها و همچنین چارچوب یکسان مدیریت علمی بحران‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی.
- یکی دیگر از چالش‌های اساسی در سطح ملی و ناجا در مدیریت بحران، توجه ناکافی به "مدیریت سلامت در شرایط اضطراری" و عدم حمایت روانی و اجتماعی از آسیب‌دیدگان، امدادگران و مدیران انواع بحران‌ها و حوادث است. عدم حمایت روانی و اجتماعی در زمان قبل و پس از حادثه، اثرات بسیار بدی بر هر سه قشر فوق‌الذکر می‌گذارد.
- عدم توجه جدی به اصول بهداشتی در شرایط اضطراری، و به خطر افتادن بخش سلامت در سطوح ملی و محلی و عدم رعایت مدیریت صحیح بیماری‌های واگیر، و غیرواگیر، سلامت در حوادث و بحران‌ها، خطر مرگ و میر افزایش داروها، تغذیه، بهداشت محیط و روان و مادران باردار و نوزادان،

- یکی دیگر از چالش‌های کنونی در مدیریت بحران، شیوع روزافزون مرگ و میر و عوارض اقتصادی ناشی از حوادث حمل و نقل (جاده‌ای، هوایی، ریلی و دریایی) در شرایط بحرانی است. ایجاد سیستمی برای مدیریت اینگونه حوادث با نام سیستم تروما، سالهاست که در کشورهای توسعه یافته انجام شده است و باعث کاهش زیادی در مرگ و میر و عوارض اقتصادی در آن کشورها شده است. عدم توجه جدی به امر پیشگیری از حوادث و روش‌های آن، اورژانس پیش بیمارستانی، مراکز تروما، انتقال بین بیمارستانی، بازتوانی مصدومین و مدیریت سیستماتیک از مسائلی است که در همه کشور تبدیل به یک چالش ملی شده است..
- عدم مدیریت و رهبری تیم‌های امداد و نجات بین‌المللی یکی دیگر از چالش‌های مهم هستند
- چالش دیگری که در چند سال اخیر به عنوان یکی از بزرگترین چالش‌های ملی و جهانی مطرح شده است، جهانی شدن ابعاد مختلف زندگی بشری است. یکی از مشکلات اساسی کشورهای اسلامی در قرن ۲۱، توسعه جهانی و جهانی شدن در تمام ابعاد زندگی بشری می‌باشد. فرهنگ اسلامی و ملی به عنوان یک مقوله مهم مورد تهاجم قرار گرفته است و مدیریت عرصه فرهنگی نیاز به نوآوری‌های روز افزون دارد. محیط زیست به عنوان یکی از نمادهای جهانی شدن مورد سوء استفاده خیلی از سازمان‌های بین‌المللی قرار گرفته است.

توانمندی‌های منحصر به فرد نیروی انتظامی در بحران:

بشر همواره در معرض خطر و بلایا و حوادث غیرمترقبه بوده و خواهد بود در این رهگذر نیز افراد زیادی جان و یا سلامتی خود را از دست داده‌اند و خسارات مادی زیادی به بار آمده است. در این گونه سوانح گروهی، به علت مشکلات وسیع و پیچیده‌ای که اتفاق می‌افتد در اکثر موارد نیاز به مشارکتی عظیم ضروری می‌باشد. در دنیای امروز یکی از سازمان‌هایی که عموماً طی این حوادث مشارکتی فعال دارد، سازمان‌های نظامی و نیروهای تابع آن هستند. این نیروها به علت ویژگی و آمادگی‌های خاصی که دارند از قدرت مانور خوبی برخوردار بوده و می‌توانند در نقش‌های مختلفی ظاهر شده و ارائه خدمات نمایند. این

- عناصر بخاطر ویژگی و توانائی‌های خاصی که در ابعاد مختلف دارند، می‌توانند از جهات گوناگونی وارد عمل شده و ضمن ارائه خدمات انتظامی، ارتباطی و پشتیبانی به انجام امور امداد و نجات، درمان پزشکی و انتقال مصدومین و مجروحین و ... پردازند.
- در مجموع توانمندی‌های نیروی انتظامی در زمان بحران در موارد زیر خلاصه می‌گردد:
- داشتن سرعت عمل بالا یعنی قابلیت واکنش و اقدام سریع در هر نقطه جغرافیایی (نسبت به سایر نهادهای کمک‌رسانی)؛
 - امکان بسیج سریع نیروهای تحت امر جهت حضور در مناطق بحرانی؛
 - داشتن نظم و انضباط خاص نظامی در به‌عهده‌گیری وظایف و انجام آنها؛
 - امکان استقرار ساده و آسان در محل‌های ضروری و سخت؛
 - توانایی تحمل شرایط سخت و خشن در زمان‌های نسبتاً طولانی ؛
 - داشتن تجهیزات و امکانات متحرک و سبک جهت شرکت در صحنه‌های مختلف مانند برپایی پست‌های امداد، بیمارستان صحرائی و... ؛
 - داشتن سازمان‌های مناسب جهت بکارگیری در مواقع بحران؛
 - داشتن گروه‌های تخصصی مانند ترابری، مهندسی، مخابرات، پزشکی، امکانات پروازی، نیروهای ویژه هوایر و... ؛
 - داشتن تسهیلات ویژه‌ای که امکان دارد در اختیار سایر سازمانهای عمل‌کننده در سطح کشور نباشد (بخصوص جهت موارد خاص) ؛
 - دیدن دوره‌های ویژه خاص جهت بکارگیری در مواقع ضروری (مانند جنگ و سوانح بزرگ)؛
 - وجود آمادگی ذهنی و جسمی در این نیروها جهت مقابله با حوادثی که از قبل پیش‌بینی نشده‌اند. (از طریق آموزش، و انجام مانورهای مختلف و...) ؛
 - پراکندگی موقعیت جغرافیایی واحدهایی نظامی و خصوصاً همجواری با مناطق شهری و روستایی (غنچال، ۱۳۸۱، ص ۵۸۳).
- با عنایت به موارد مذکور در این قسمت به بخشی از اهم فعالیت‌هایی که توسط نیروهای نظامی در سوانح طبیعی صورت می‌پذیرد به شرح زیر پرداخته می‌شود:

۱- امکانات پروازی

قسمت پروازی با داشتن پرنده‌های بال ثابت و گردان می‌تواند به شکل‌های مختلف در منطقه حادثه دیده موثر بوده و ایفای نقش نماید. از جمله این موارد می‌تواند به نکات ذیل اشاره نمود:

- رساندن نیروهای امدادی به منطقه بحران و مناطق صعب‌العبور در کمترین زمان ممکن. از آنجائی که زمان نقش تعیین کننده‌ای در امر امداد و نجات دارد، حضور سریع و به موقع عوامل امدادی می‌تواند از ایجاد بسیاری از صدمات و مرگ و میرها جلوگیری نماید.
- ارزیابی سریع میزان خسارات وارده به منطقه بحرانی از راه هوا. انجام ارزیابی سریع و صحیح خسارات می‌تواند به مسئولین امر کمک نماید تا هم بتوانند نسبت به اولویت‌بندی امور امداد و نجات اقدام نمایند و هم اینکه از امکانات موجود بهترین بهره‌برداری را نمایند.
- شناسایی سریع مناطقی که شدیداً آسیب دیده و نیاز به اقدامات امدادی فوری دارند.
- رساندن سریع تدارکات و اقلام پشتیبانی مختلف به مناطق نیازمند (حتی دوردست و صعب‌العبور). این مطلب مخصوصاً هنگامی که سرما شدید باشد و یا شرایط زیست محیطی مناسب نباشد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.
- انجام اقدامات امدادی به سانحه دیدگان در مناطقی که دسترسی نیروهای امدادی به آنها مشکل است مانند ارتفاعات، قعر دره‌ها، سطح رودخانه‌ها و یا مکان‌هایی که در آن آب زیادی تجمع پیدا کرده و ...
- انجام اقدامات تجسس برای یافتن بازماندگان و افراد گیر افتاده در مناطق سخت و غیر قابل دسترسی.
- انتقال سریع مجروحان و مصدومان بدحال از مناطق سانحه دیده به منطق همجوار و یا دورتر جهت انجام اقدامات درمانی مورد نیاز.

۲- ترابری

ترابری همان‌گونه که از نامش بر می‌آید، وظیفه نقل و انتقال نیروهای نظامی به منطقه و انتقال افراد مصدوم از منطقه به سایر نقاط همجوار و رساندن تجهیزات، آب و آذوقه و چادر

و البسه گرم و ... را به عهده دارد. واحد ترابری با در اختیار داشتن وسائط نقلیه زمینی و هوائی گوناگون، نقش مهمی در امر امداد رسانی ایفا می‌نماید. از جمله این وسائط نقلیه می‌توان به وانت، کامیون، تریلی‌ها، اتوبوس، تانکرهای حمل آب و... اشاره نمود.

۳- مخابرات

در حوادث و بلایای گسترده‌ای که طی آن امکان دارد وسایل ارتباطی و مخابراتی منطقه آسیب شدید دیده و یا به کل از بین رفته باشند. این قسمت به عنوان راه ارتباطی منطقه با جهان بیرون از آن دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد. از طریق این قسمت ضمن ایجاد ارتباط با سایر قسمت‌ها، هم می‌توان نیازمندی‌های منطقه را و هم سطح آسیب وارده را اعلام نمود و هم با استفاده از سیستم‌های تله مدیسین و تله سرجوی و .. به اقدامات مشورتی و درمانی از راه دور پرداخت و هم اینکه برای هماهنگی با سایر مراکز امدادی پیرامون منطقه و یا مناطق دورتر جهت اعزام مصدومین و مجروحین اقدام کرد. این قسمت به منزله سیستم اعصاب برای بدن بوده و کار دریافت و ارسال پیام‌ها را در منطقه سانحه دیده به عهده دارد. و همانگونه که اختلال در سیستم اعصاب باعث ایجاد اختلال در بدن می‌نماید، اختلال در این سیستم نیز می‌تواند منجر به عدم هماهنگی‌ها، هرج و مرج در امور، عدم ایجاد مدیریت کارآمد و... گردد. با توجه به اینکه نیروهای نظامی و انتظامی مجهز هستند، برقراری ارتباط با توجه به امکان قطع شبکه ارتباطات به منظور اعلام نیازهای محل حادثه به شهرهای پیرامون و مرکز کشور حائز اهمیت است.

۴- نیروهای ویژه

از این نیروها بواسطه داشتن شرایط مناسب بدنی و گذراندن دوره‌های ویژه کار در شرایط سخت و داشتن تجهیزات لازم و آمادگی‌های خاص دیگر می‌توان جهت موارد ذیل در مناطق سانحه دیده استفاده نمود:

- انجام اقدامات امدادی سریع در مناطقی که اعزام نیروی امدادی عادی به آنجا مشکل است. (مناطق پر مخاطره)

- عملیات جستجو و امداد برای نجات. عملیات جستجو در زلزله بسیار گسترده است. نیروهای آموزش دیده‌ی نظامی در این بخش به سرعت وارد عمل شده و با تجهیزات زنده‌یاب، سگ‌های آموزش دیده و ماشین آلات به آوار برداری و خروج افراد مصدوم و مجروح می‌پردازند.

۵- درمان و مراقبت‌های پزشکی

گروه‌های درمانی شامل پزشکان، پرستاران و امدادگرانی که تجهیزات اولیه را در اختیار دارند کار درمان‌های اورژانسی را انجام و تا ایجاد یک مرکز درمانی صحرائی، مجروحین را به نزدیکترین مراکز درمانی انتقال می‌دهند. مجروحانی که نیازمند عمل جراحی می‌باشند ممکن است با بالگرد به مراکز درمانی مجهزتر انتقال یابند.

۶- مهندسی

مهندسی نظامی (رزمی) با توجه به امکانات راه‌سازی و ماشین‌آلات و تجهیزات خاصی که در اختیار دارد و در این‌گونه حوادث علاوه بر ترسیم مسیرهای آسیب‌دیده مانند جاده‌ها، پل‌ها، معابر عمومی و... از تسهیلاتی که در اختیار دارد می‌تواند در امر امدادسانی و نجات مصدومین و رساندن آن‌ها به مراکز مربوط و همچنین پشتیبانی تدارکاتی منطقه نقش مهمی را ایفا نماید. این گروه همچنین می‌تواند در برپایی و آماده‌سازی مراکز درمانی، نگاهتگاهی، مراکز استقرار مردم آسیب‌دیده، راه‌اندازی تاسیسات حیاتی و زیربنایی منطقه صدمه دیده مانند ترمیم و آماده‌سازی منابع آب، ترسیم خطوط برق و تلفن و... ایفای نقش نماید.

۷- پشتیبانی نظامی

با توجه به امکاناتی که به صورت سبک و متحرک در اختیار دارد و در جنگ‌ها و بحران‌ها از آن‌ها استفاده می‌کند، می‌تواند ضمن حضور در مناطق بحرانی و سانحه دیده به ارائه خدمات بپردازد. از جمله این امکانات می‌توان به تانک‌های سیار آب، امکانات ضد عفونی کردن آب، حمام‌های سیار، آشپزخانه‌های سیار، دستشویی‌های سیار، چادرهای اسکان، برپایی کمپ‌های استقرار سانحه دیدگان، پست‌های برق سیار و... اشاره نمود. (غنچال،

۸- تدفین جان باختگان

کار تدفین جان باختگان باید به سرعت و قدرت صورت گیرد. سرعت عمل در این مرحله باعث جلوگیری از شیوع بیماری‌های خاص در منطقه می‌شود و دقت در آداب شرعی برنامه‌های تدفین شناسایی فرد متوفی و ثبت مشخصات محل خاک‌سپاری برای بازماندگان باعث آرامش می‌شود.

۹- تغذیه افراد سانحه دیده

در دوره اضطراری توزیع غذای سرد در دستور کار قرار می‌گیرد و به تدریج که نیروهای نظامی به تجهیز آشپزخانه‌های صحرایی می‌پردازند کار تهیه و توزیع غذای گرم در ظروف یکبار مصرف انجام می‌پذیرد.

۱۰- ایجاد سرپناه اضطراری

پس از انتخاب محل مناسب برای احداث کمپ‌های موقت عملیات احداث آغاز می‌شود. نوع سرپناه باید به گونه‌ای باشد که خطرات پس لرزه‌ها آن را تهدید نکند و به علاوه سبک بوده و قابلیت حمل سریع و ارزان را داشته و کم حجم باشد که ایجاد کمپ‌های از نوع چادرهای نظامی مناسبترین وسیله از این لحاظ است. اگر چه کمپ‌های ایجاد شده عملیات توزیع امکانات را منظم، سریع و عادلانه می‌نماید ولی در صورتی که کمپ‌ها امکانات ویژه‌ای را ارائه دهند، بازگرداندن مردم به محل‌های سابق و آغاز جریان طبیعی زندگی امری دشوار می‌گردد، به همین منظور یک روش اسکان موقت، احداث چادر یا ساختمانهای موقت در مجاور املاک ساکنین منطقه آسیب دیده است.

۱۱- برقراری امنیت منطقه

نیروی انتظامی و نظامی با استقرار پست‌های بازرسی و حفاظت از مناطق آسیب دیده باید افراد سودجو و فرصت طلبی که به اموال رها شده مردم تعرض می‌نمایند را کنترل و در

صورت مشاهده این افراد در حین ارتکاب جرم، آنان را بازداشت و به مسئولین قضایی تحویل دهند. (کلانتریان، ۱۳۸۳، ص ۷۱).

محدودیت‌های مواجهه با چالش‌های مدیریت انتظامی بحران:

وجود برخی محدودیت‌های اداری و سلسله مراتبی و نیز نوع ارتباط رسمی و اداری و نیز مسئولیت و جایگاه مقامات نیروهای نظامی با مقامات غیر نظامی دولتی باعث به وجود آمدن تاخیراتی در امر کمک‌رسانی نیروهای نظامی می‌شود. اگر چه توانایی واکنش سریع در نیروهای نظامی بیشتر از نیروهای غیر نظامی است اما محدودیت‌ها گاهی منجر به تاخیر در ایفای نقش مورد انتظار می‌گردد. البته با توجه به اینکه کمک‌رسانی توسط نیروهای مسلح هزینه‌هایی به دنبال دارد که مسایل بودجه و حسابداری و اختیارات مالی و ... را به وجود می‌آورد که آن نیز باعث تشدید در امر محدودیت‌های مذکور می‌گردد. از طریقی تطابق و پیوند بین فعالیت‌های نیروهای نظامی و غیر نظامی باعث بروز اختلالات و مشکلاتی می‌شود که موجب کاستی در ارائه خدمات یا کاهش کارایی مورد انتظار می‌گردد.

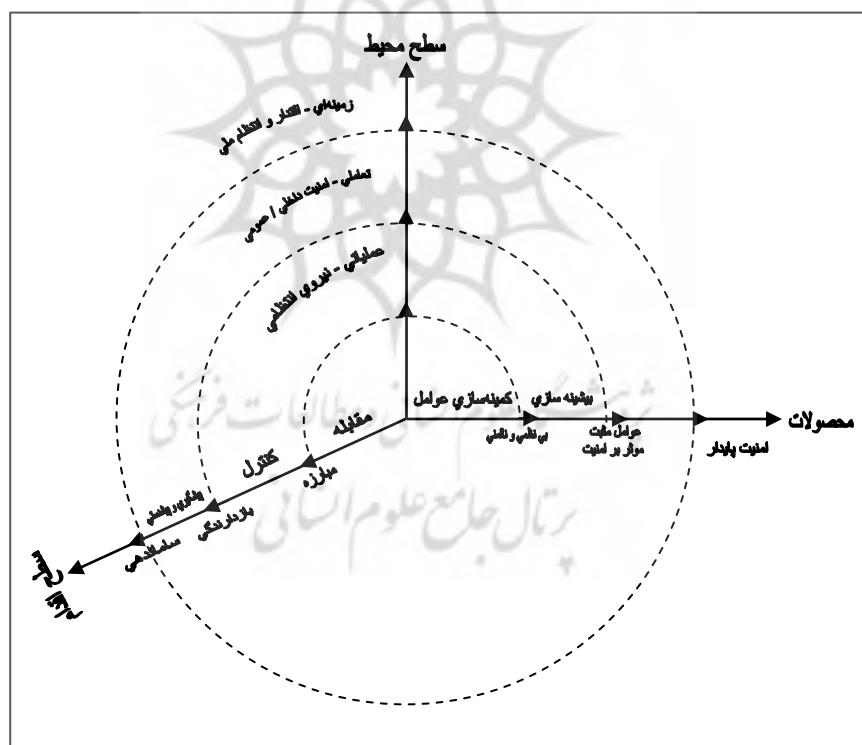
البته تمام موارد مورد اشاره در قالب نگرش سازمان‌های رسمی بود در حالیکه برخی محدودیت‌ها ممکن است در قالب سازمان‌های غیر رسمی یا لایه‌های غیر رسمی قابل بررسی باشد؛ از جمله ایجاد رقابت‌هایی که در حین کمک‌رسانی ممکن است بین نیروهای نظامی و غیر نظامی و یا سازمان‌ها پدید آید و نیز اختلالات و مشکلات به وجود آمده در بحران ممکن است باعث ایجاد بی‌ثباتی سیاسی و اجتماعی گردد و زمینه‌ای فراهم می‌آورد تا یک نوع نگرانی برای دولتمردان غیر نظامی بوجود آید، که ممکن است با توجه به بستر فراهم شده، قدرت مسئولیت کشور را نظامیان در دست بگیرند، لذا همواره در برخورد با نقش نظامیان به صورت محدود عمل می‌کنند به هر حال موارد فوق به عنوان برخی از عوامل محدود کننده به صورت زیر جمع‌بندی می‌شود:

- تفاوت سلسله مراتب اداری مربوط به مدیریت‌های منطقه‌ای و هماهنگی‌های لازم به رده‌های خود در ستادها و عوامل صفی؛
- تفاوت در مسئولیت و تعهدات مقامات دولتی و محلی با نیروهای نظامی؛
- عدم تجربه عملیات مشترک نیروهای نظامی و غیر نظامی در بحران؛

- نگرانی دولت‌ها از اشرافیت نظامیان بر امور غیر نظامی؛
- رقابت‌های اجتماعی ناسالم بین نیروهای کمک‌رسان نظامی و غیر نظامی؛
- محدودیت‌ها و قوانین خاص مالی و بودجه سیستم‌های نظامی در امر کمک‌رسانی و بحران (پوری رحیم، ۱۳۸۳، ص ۲۵).

حل چالش‌های مدیریت انتظامی بحران

اگر حوزه کار پلیس را برقراری نظم و آرامش و امنیت عمومی و اجرای احکام و مقابله با افراد متخلف بدانیم (رک: نظامنامه اداره نظمیه مصوب ۱۳۳۳ و قانون نیروی انتظامی مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۹) و به تعبیر ویلسون تصدی سه نوع سیستم برقراری نظم عمومی، اجرای قانون و ارائه خدمت: امنیت عمومی در کجا قرار می‌گیرد؟

شکل شماره (۱): جایگاه ناجا در برقراری نظم و امنیت کشور

با هر تعریفی، امنیت عمومی - همچون امنیت ملی - چند بعدی است. با نگرش سلبی، امنیت عمومی را مترادف نبود ترس، اجبار و خطر خارجی و یا دفع نیازمندی‌های اجتماعی و یا ترکیبی از عوامل مذکور می‌دانند و با نگرش ایجابی، آن را «احساس رضایت و اطمینان خاطر» تعریف کرده‌اند. در امنیت عمومی اولاً هدف ایجاد آرامش و نظم عمومی، تثبیت حاکمیت قانون و مقررات در جامعه، حفظ انسجام جامعه و تضمین منافع عمومی و خصوصی مشروع مردم است و ثانیاً تهدید عمدتاً از طرف دشمن نیست، بلکه از طرف افراد ناگاه و یا منحرف و متخلف و آن هم داخلی است. البته اگر با برنامه‌ریزی درست و مدیریت راهبردی با تهدیدات امنیت عمومی مقابله نشود، آنها تبدیل به تهدید امنیت ملی می‌شوند. در این صورت، این امر - یعنی تبدیل امنیت عمومی به تهدید امنیت ملی - شاخص ناکارآمدی مسئولان در تامین امنیت عمومی است. بر این اساس امنیت عمومی^۱ عبارت است از: «مصونیت عموم جامعه در برابر عوامل تهدید کننده جان، مال، ناموس و آبروی آنان (احمدوند ۱۳۸۱، ص ۱). امنیت عمومی معادل امنیت داخلی، امنیت اجتماعی یا امنیت شهروندان به کار می‌رود.»

با نگاهی سیستمی به مقوله امنیت، می‌توان دریافت که پلیس تنها یک مولفه از مجموعه مولفه‌هایی است که موثر در امنیت می‌باشد و به تعبیری تولید و حراست از امنیت، امروز نه تنها به عملکرد پلیس بلکه به مولفه‌های بسیار دیگر، نظیر نهادهای اجتماعی به گروه‌های سیاسی و... بستگی دارد.

به تعبیری نیروی انتظامی نقش دوگانه‌ای در ساختار امنیت جمهوری اسلامی ایفا می‌نماید. زیرا از یک طرف به عنوان یکی از نیروهای مسلح در تابعیت فرماندهی کل قوا انجام وظیفه نموده و از طرف دیگر وابسته به وزارت کشور می‌باشد. این وزارتخانه حفظ امنیت و استقرار نظم و آرامش در سرتاسر کشور و پیشگیری و مقابله با جریانات و پیشامدهای اساسی مخل امنیت داخلی از طریق نیروی انتظامی (پلیس) و عندالزوم نیروهای نظامی را به عهده دارد.

در واقع اقدامات پلیس (خدمات پلیس) در جهت ایجاد امنیت و احساس امنیت می‌باشد. اما نمی‌توان گفت که تمام وقایعی که منجر به ناامنی می‌شوند، اقدامات پلیس تنها پارامتر موثر بر آن می‌باشد. در پایان این بخش باید گفت:

«پلیس به عنوان نهاد واسط حافظ امنیت، نمایان‌ترین وظیفه‌اش ساماندهی امور انتظامی جامعه به منظور برقراری امنیت و نظم پایدار، تحکیم اقتدار و ثبات اجتماعی، رشد فضائل انسانی و ارزش‌های والای اسلامی، حفاظت از آزادی و حقوق مشروع فردی و اجتماعی و بالاخره رضایتمندی عمومی و از میان بردن هر گونه ترس و هراس در میان مردم، است.»

نیروی انتظامی، نیروی حافظ امنیت و آسایش مردم است و بخاطر گستردگی زمینه عملیات و تنوع وظائف و حضور در اقصاء نقاط کشور در واقع جزء اولین نیروهای دولتی است که هنگام بروز هرگونه سانحه‌ای در محل حاضر می‌شود و چنانچه در برخورد با سوانح مختلف وظائف خاص را با دقت به نحو احسن انجام دهد در جلوگیری از بسیاری از اتفاقات پس از حادثه نیز موثر و مفید خواهد بود.

از این رو با توجه به مطالب فوق می‌توان گفت که چشم انداز مطلوب مدیریت انتظامی در بحران‌ها عبارت است از:

- برقراری امنیت و نظم پایدار توسط نیروی انتظامی در منطقه بحران زده؛
- داشتن حداکثر سرعت، دقت و آمادگی کامل برای کنترل بحران در کمترین زمان؛
- ظرفیت و آمادگی لازم و کافی برای پیشگیری از بروز بحران‌های احتمالی؛
- تدوین و ارائه رسالت‌ها، ارزش‌ها، راهبردهای اساسی در همه حیطه‌ها، قوانین و دستورالعمل‌ها، فرایندها و شاخص‌های عملکردی برای جامعه هم در دوران عافیت و هم در مصیبت؛
- ارزیابی جامع کلیه آسیب‌پذیری‌های جامعه و ایجاد بانک اطلاعات آسیب‌پذیری‌های جامعه با بررسی کامل خطرات بالقوه جامعه، بررسی کامل جامعه، بررسی محیط زیست و جغرافیای طبیعی مناطق مختلف، بررسی اثرات خطرات بر جوامع و اولویت‌بندی همه خطرپذیری‌ها برای طراحی برنامه تداخل‌ها؛
- تدوین برنامه مدیریت توسعه و مدیریت بحران جامعه براساس استعدادها و خطرات بالقوه جامعه طبق اصول علمی؛
- مدیریت آموزش و اطلاع‌رسانی عمومی و تخصصی؛
- ارزشیابی و پایش کلیه برنامه‌های تدوین شده براساس شاخص‌های عملکردی تدوین شده و انجام مانورهای متعدد برای ارزشیابی و پایش برنامه‌های توسعه و بحران جامعه؛

- توانایی بالای اجرای کامل قانون و کنترل رفت و آمد در اطراف منطقه بحران زده؛
- کمک به امنیت و آسایش مردم منطقه حادثه دیده؛
- جلوگیری از ناامنی و دزدی و سایر جرائم و سوء استفاده‌های احتمالی و همدردی با مردم حادثه دیده.

روش‌های پیشنهادی حل چالش‌های مدیریت انتظامی بحران:

در این بخش به منظور بهبود وضعیت مدیریت انتظامی بحران در ایران، با توجه به مباحث مطرح شده اقدامات و راه‌کارهای کاربردی لازم در دو سطح ملی و در سطح ناجا به شرح زیر ارائه شده اند:

الف) راه‌کارهای و اقدامات در حوزه عملکردی ملی و کشوری:

- تدوین برنامه جامع مدیریت بحران کشور با همکاری همه ارگان‌ها با توجه به وظائف و مأموریت‌های هر کدام و ابلاغ آن برای آماده کردن جامعه در برابر انواع مختلف بحران‌ها؛
- ایجاد راهبرد و دیدگاه جامع نسبت به برنامه‌ریزی و مدیریت بحران در سطوح مختلف (ملی - منطقه ایی و محلی) و بخش‌های متفاوت جامعه (اجتماعی - اقتصادی و زیست محیطی)؛
- توجه به مشارکت و جلب حمایت مردم در تمامی سطوح برنامه ریزی، تهیه و تدوین و اجرا برنامه‌های مدیریت بحران؛
- برنامه‌ریزی و پیشگیری از ایجاد شرایط اضطراری و عدم توان ارزیابی خطرپذیری‌ها و ظرفیت‌های جوامع؛
- برنامه ریزی و سیاست‌گذاری مناسب برای توجه به "مدیریت سلامت در شرایط اضطراری" و ایجاد قانون حمایت روانی و اجتماعی از آسیب‌دیدگان، امدادگران و مدیران انواع بحران‌ها و حوادث؛
- از بین بردن موازی کاری و ناهماهنگی‌ها در سازمان‌های نظامی، دولتی، غیردولتی و خصوصی در شرایط اضطراری و تهیه و اجرای برنامه‌های محلی، استانی و ملی؛

(ب) راه‌کارهای و اقدامات در حوزه عملکردی ناجا:

- شرکت در ستاد بحران به منظور پیشگیری و کاهش صدمات، و نجات و عادی سازی وضعیت؛
 - ایجاد هماهنگی بین نهادهای اجرایی در عملیات رویارویی و مواجهه با سانحه؛
 - استقرار نیرو به منظور تامین و حفظ امنیت و ایجاد فضای کاری برای امدادگران؛
 - بررسی و انتخاب مکان‌های امن جهت استقرار سانحه دیدگان و حفظ امنیت محل انتخاب شده؛
 - شناسایی مراکز درمانی و درمانگاه‌های موقت در منطقه سانحه دیده؛
 - برقراری امنیت ترافیکی جهت رفت و آمد خودروهای بهداری، ماشین آلات سنگین مهندسی، تیم‌های فنی و امدادی و کالاهای اساسی؛
 - تهیه طرح‌های مخابراتی و ایجاد مرکز ارتباطی؛
 - تدوین و بکارگیری طرح‌های مقابله با سوانح؛
 - تدوین و بکارگیری طرح جمع‌آوری و انتقال سلاح، مهمات و اموال دولتی به نقاط امن؛
 - انعکاس سریع گزارش اولیه وقوع سانحه شامل تعیین محل، وسعت، میزان تقریبی ضایعات و تلفات و نیازمندی‌های فوری؛
 - نجات جان سانحه دیدگان تا رسیدن نیروهای امدادی و پزشکی؛
 - جلوگیری از دستبردهای احتمالی، حفظ اموال و اثاثیه دولتی و مردمی و جمع‌آوری سلاح و مهمات.
- موارد ذیل از جمله اقدامات و فعالیت‌های اجرایی و عملی بوده که می‌بایست توسط ناجا در بحران ناشی از حوادث و سوانح طبیعی انجام گیرد:
- ایجاد کمربند در اطراف شهر و منطقه آسیب‌دیده؛
 - کنترل جمعیت و جلوگیری از هجوم افراد غیربومی و فرصت‌طلب به منطقه آسیب‌دیده؛
 - بلوک‌بندی منطقه آسیب‌دیده با همکاری معتمدین محلی جهت شناسایی افراد غیربومی، مالکین اموال و اجساد؛

- حفاظت و مراقبت ویژه از کودکان و دختران بی‌سرپرست؛
- استقرار پاسگاه‌های موقتی در چادر و کانکس به رنگ و آرم ناجا؛
- پیش‌بینی راه‌های ورودی و خروجی اضطراری؛
- کنترل افراد داخل چادرها و تفکیک افراد بومی از غیربومی؛
- ایجاد گشت‌های پنهان برای شناسایی افراد مظنون و مجرم و...؛
- جلوگیری از توزیع کمک‌های مردمی و دولتی در نقاط غیرضروری؛
- جمع‌آوری معتادین در سطح شهر و مناطق آسیب‌دیده؛
- جلوگیری از خروج کامیون‌های حامل کمک‌های مردمی و دولتی؛
- استفاده از کارکنان آموزش دیده و مجرب.

در حوزه عملکردی انتظامی پیشنهاد می‌گردد:

- در هر بحران نیروی انتظامی باید با سرعت و حساسیت نسبت به ایجاد کمربند امنیتی در اطراف شهر و منطقه بحرانی اقدام نماید.
- از هجوم مردم اطراف به داخل شهر و منطقه بحرانی جداً خودداری نماید.
- منطقه بحرانی بلوک‌بندی و متولی برقراری نظم و امنیت آن به نام مشخص باشد.
- نسبت به راه‌اندازی و گسترش صحیح در استقرار پاسگاه‌های موقتی در نقاط مهم و حساس و مناطق بحرانی با رنگ و آرم ناجا اقدام شود.
- حفاظت و مراقبت از اموال مردم در دستور کار قرار گیرد و از هرگونه جابجایی بدون احراز مالکیت جداً خودداری گردد.
- ضمن حفاظت از اماکن دولتی و مراقبت از اموال آنها از انتقال هر گونه اموال و اسناد بدون هماهنگی با مسئولین و رده مربوط و متناظر در استان یا مرکز امتناع گردد.
- در عملیات امداد و نجات ناجا می‌باید به مأموریت ذاتی خود که همان برقراری نظم و امنیت برای امدادگران خارجی و داخلی و مراکز درمانی است توجه داشته باشند و از انجام امور غیر تخصصی و غیر مرتبط از جمله انتقال مصدومین، مجروحین و اجساد آنان جز در موارد ضروری پرهیز کند.
- در حفاظت و مراقبت از امدادگران خارجی نکات زیر مد نظر قرار گیرد:

- تعیین جا و مکان مناسب برای استقرار آنان؛
- انجام اقدامات پیشگیرانه در راستای جلوگیری از سرقت تجهیزات و اموال آنان در زمان امداد و نجات؛
- نظارت و کنترل بر آنان جهت جلوگیری از جاسوسی احتمالی.
- در حفاظت و مراقبت از کمک‌های مردمی و دولتی رعایت نکات زیر ضروری به نظر می‌رسد:
 - ناجا ترتیبی اتخاذ نماید با هماهنگی مسئولین جمع‌آوری و ارسال کمک‌های مردمی و دولتی از مبدا تا مقصد نسبت به گماردن عوامل نگهبان برای محموله‌های ارسالی اقدام نماید.
 - پس از استقرار ستادهای کمک‌رسانی نسبت به برقراری امنیت این‌گونه ستادها و انبارهای مربوطه به گماردن مامور ثابت اقدام نماید.
 - در حین توزیع اقلام ضروری در بین مردم نسبت به برقراری نظم و امنیت اقدام و از توزیع هرگونه اجناس در نقاط غیر ضروری و بعضاً بیرون از منطقه آسیب دیده جداً خودداری نماید.
- عناصر انتظامی نسبت به امورات مرتبط، گشت و امنیت و بازرسی توجیه و به‌طور هدمند مشغول انجام وظیفه باشند.
- با هماهنگی دیگر مسئولین دستگاه‌ها، پس از جمع‌آوری کودکان و دختران بی‌سرپرست از آنان حفاظت و مراقبت ویژه به عمل آید.
- هر چند حضور مقامات عالی رتبه در مناطق آسیب دیده در پیشبرد روند امورات مثمر ثمر است لیکن ناجا صرفاً در چارچوب وظایف محوله در دستورالعمل‌های صادره نسبت به حفاظت و مراقبت از آنان اقدام و در این‌گونه موارد از تشریفات زائد جداً خودداری گردد.

در حوزه عملکردی راهنمایی و رانندگی پیشنهاد می‌گردد:

- عناصر پلیس راه و راهنمایی و رانندگی با سرعت در محورهای منتهی به منطقه آسیب دیده استقرار یابند.

- نسبت به شناسایی راه‌های اصلی و فرعی به منطقه آسیب دیده اقدام نمایند.
- از تردد خودروهای غیر ضروری حداقل تا شعاع ۳۰ کیلومتری (متعارف) به محل حادثه جلوگیری به عمل آورند.
- با هماهنگی سازمان‌ها و ادارات مربوط در خارج از محل حادثه نسبت به تعیین محلی جهت پارکینگ خودروها اقدام گردد.
- تمهیدات لازم جهت تسهیل در تردد خودروهای امدادسانی صورت پذیرد.

در حوزه عملکردی آگاهی پیشنهاد می‌گردد:

- نسبت به استقرار به موقع و گسترش صحیح پایگاه آگاهی در منطقه آسیب دیده اقدام گردد.
- جهت شناسایی اجساد مجهول‌الهویه ضروری است:
 - عناصر تشخیص هویت در همان روز اول حادثه حضور داشته باشند.
 - بدون هماهنگی قبلی، شهرداری نسبت به دفن اجساد مجهول‌الهویه اقدام ننمایند.
 - از روش‌های اطلاعات وراثتی (*DNA*)، آناتومی ظاهری و محل جسد و استفاده از اطلاعات شوراها و معتمدین محلی نسبت به تشخیص هویت اجساد اقدام گردد.
- با هماهنگی مقامات ذیربط از آزاد شدن مجرمین خطرناک زندانی به‌خصوص آن دسته از محکومین که سابقه سرقت و قتل، مواد مخدر و ... هستند جداً خودداری شود.
- از هرگونه جابجایی و انتقال اموال بدون احراز مالکیت و صدور مجوز بخصوص در چند روز اول جداً خودداری گردد. و در این راستا جهت احراز مالکیت می‌توان از اطلاعات مردمی و اسناد موجود در صحنه مانند جواز کسب و دیگر مدارک شناسایی بهره‌برداری کرد؛
- با هماهنگی مقام قضایی نسبت به جمع‌آوری افراد مظنون، شرور اقدام و با قاطعیت و سرعت با آن برخوردار گردد؛
- جهت تحقق حضور به موقع عوامل انتظامی در مناطق آسیب‌دیده برای جلوگیری از سرقت اموال دولتی، مردمی، کمک‌های ارسالی و... توسط برخی افراد فرصت طلب و جلوگیری از هجوم مردم اطراف به داخل منطقه آسیب دیده، ضرورت ایجاد می‌کند

که ناجا نسبت به تشکیل یگان واکنش سریع مقابله با پیامدهای امنیتی و انتظامی ناشی از سوانح طبیعی اقدام نماید؛

• کلیه مناطق انتظامی به تلفن ماهواره‌ای تجهیز شوند؛

- تجهیزات و امکانات مورد نیاز تامین و به صورت دپو در انبارهای مناسب نگهداری

تا در صورت ضرورت به همراه یگان اعزامی به منطقه آسیب‌دیده گسیل داده شوند؛

- ایجاد وحدت فرماندهی در مناطقی که چند واحد مستقل از ناجا از قبل در آنجا

مستقرند و همچنین بین واحدهای اعزامی به محل حادثه؛

- در برنامه‌های آموزشی دانشکده‌های علوم انتظامی و دیگر دوره‌ها چند واحد از

مباحث دروس عمومی یا تخصصی به آموزش مدیریت انتظامی بحران اختصاصی و

در برنامه‌های آموزشی لحاظ گردد؛

- اعزام بعضی از فرماندهان و مدیران واجد شرایط ناجا به خارج از کشور به منظور

آموزش، بهره‌گیری از علوم و فنون، کسب مهارت و اندوختن تجربه و ارتقا دانش

انتظامی برای مدیریت بحران.

منابع:

- پوری رحیم، علی اکبر (۱۳۸۳). "مدیریت بحران و وظایف نیروهای مسلح در شرایط بروز بلایا و حوادث طبیعی"، فصلنامه سنگر شماره چهاردهم، بهار.
- صالحیان، علیرضا (۱۳۸۳). "مدیریت در شرایط بحران، نشریه علمی پژوهشی اطلاع‌رسانی مدیریت"، سال چهاردهم شماره‌های ۸۴-۸۳ ماه‌های فروردین و اردیبهشت.
- ولیدی، محمد صالح (۱۳۷۸). "بررسی و تبیین نظم و امنیت و آسایش امنیت عمومی و فردی"، تهران، فصلنامه دانش انتظامی، پیش شماره ۲.
- احمدوند، علی محمد (۱۳۸۱). "امنیت عمومی و انضباط اجتماعی، مجموعه مقالات همایش چالش‌ها و چشم‌اندازهای توسعه ایران"، تهران: موسسه عالی آموزش و پژوهش سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
- ناطقی الهی، فریبرز (۱۳۷۹). "مدیریت بحران زمین لرزه ابرشهرها با رویکرد به برنامه مدیریت بحران زمین لرزه شهر تهران"، تهران: چاپ اول انتشارات پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله.
- غنچال، علی (۱۳۸۱). "نقش نیروهای نظامی و بهداری رزمی در امداد انتقال حاصل از بلایا و حوادث غیرمترقبه"، مجموعه مقالات اولین همایش علمی، تحقیقی مدیریت امداد و نجات، موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی هلال احمر وابسته به جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران.
- لایحه تشکیل "سازمان مدیریت بحران کشور" مصوب در جلسه ۲۶ شهریور ۱۳۸۵ هیات دولت
- موریسی، جرج (۱۳۶۹). "مدیریت بر مبنای هدف و نتیجه ترجمه"، الوانی، مهدی و فریده، معتمدی، تهران: چاپ دوم، مرکز آموزش مدیریت دولتی.

- عادل، علیرضا (۱۳۸۴)، پایان نامه کارشناسی ارشد "ارزیابی عملکرد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در برقراری نظم و امنیت شهرستان بم با رویکرد مدیریت بحران سوانح طبیعی (زلزله)"، دانشگاه علوم انتظامی
- امینی، الهام، مقاله "مدیریت بحران چیست؟" سایت تدبیر www.imi.ir
- رضوانی، حمیدرضا، مقاله "مدیریت بحران سازمانی" سایت تدبیر www.imi.ir
- کلانتریان، سید محمد مهدی (۱۳۸۳). "لرزه خیزی فلات ایران، پایگاه ملی داده‌های علوم زمین کشور"، ش‌ماره ۱۰۲-۱۶۰/۴۲ سایت اینترنتی www.ngdir.ir

